

S. Felföldy: *Eine Studienreise nach Polen*  
Der Verfasser versucht die Tätigkeit des Systems für die Arzneimittelversorgung in Polen vielseitig darzustellen.

Er gibt den Aufbau des Arzneimittelversorgungsnetzes in den Bezirken bekannt und hebt die Tätigkeit und die Bedeutung der galenischen Laboratorien besonders hervor.

S. Felföldy: *A study-tour to Poland*

Attempt is made to demonstrate the work of the drug supply organization of Poland by presenting mosaic-like particulars of its functions. The structure of county pharmaceutical networks providing for the population of each county is described. The major role of the galenical laboratories in the drug supply is emphasized.

(Veszprém megyei Tanács Gyógyszertári Központja, Veszprém, Kabay János u. 1.)

Érkezett: 1974. III. 5.

## A gyógyszerészet történetéből

Gyógyszerészet 18. 302—305. 1974.

### ADATOK NAGYKÖRÖS ELSŐ GYÓGYSZERTÁRÁNAK LÉTESÍTÉSÉRŐL ÉS MŰKÖDÉSÉNEK NEHÉZSÉGEIRŐL

DR. KEMPLER KURT

*Levéltári adatok alapján az 1806-ban megnyílt első nagykörösi gyógyszertár alapításának körülményeit és az első nagykörösi gyógyszerész, Esser József működésének nehézségeit tárgyalja. Rámutat arra a szokatlan jelenségre, hogy az alapítást követő második évben tulajdonosa megszüntetni, majd Kecskemétre akarta áthelyezni gyógyszertárát. A dolgozat megállapítja, hogy e rendhagyó jelenség fő oka a letelepedett orvos hiánya volt, ami a gyógyszertár életképességét alapjaiban veszélyeztette. Ezzel bebizonyosodott, hogy a mindenkori társadalmi-gazdasági viszonyokból való voluntarista elrugaszkodás állapota huzamos időn át akkor sem volt fenntartható. Az első nagykörösi gyógyszertár helyzete is stabilizálódott akkor, amikor a tanács gondoskodott a képzett orvos letelepedéséről.*

azon kiváltsága, hogy az oda letelepedőket senki sem háborgathatta [3].

Irodalmi adatok szerint [4] 1794-ben szervezték Nagykörösen az első városi orvosi állást, azonban minden kétséget kizáróan megállapítható — és okmányszerűen bizonyítható —, hogy a gyógyszertár létesítései (tehát 1806-ban) a városban csak sebésmester működött. Ezt igazolja Váldecz Mihály sebészorvos 1819-ben a városi tanácshoz intézett beadványa, melyben „... mivel a szegénysorsú lakosok nem igen szoktak valamely jutalmat adni ...” 100 forint évi fizetésemelést kért. Ebben a beadványában hivatkozott arra, hogy 20 esztendővel előbb hívták meg akkori állására, de azóta „... papiros pénz” jött „folyamatba”. Kérésének helyt is adott, mert a végzés kimondta, hogy amíg a „Váltó Czéduláknak” az értéke fel nem emelkedik, és a „Comventios pénzzel egyenértékű nem lesz, 100 forint pótlékul adatni rendeltetik [5].

A hivatkozott levéltári adat a képzett orvos hiánya mellett meggyőző bizonyítéka annak, hogy abban a korban infláció és pénzromlás volt. Erre Váldecz egyébként már 1810-ben is rámutatott egy korábbi beadványában, melyben „... minthogy az Arany Időben a Hivataloknak meghatározott fizetése, és a mindennek tiszserre a fellyebb hágott ára között a Proportio meg-szűnt” — aziránt „... könyörög...”, hogy természetbeni tüzelőfajárandósága legyen nagyobb, s ne kelljen a 100 Rft-ot kitevő esztendei fizetéséből a szükséges mennyiségű fát pótolnia [6].

#### A gyógyszertár létesítésének elhatározása

Nagykörös első gyógyszertárának létesítését a tanács szorgalmazta. A gyógyszertár megnyitásának ideje azonban nem a szakirodalomban kivétel nélkül szereplő 1805-ös év, hanem 1806. Ezt bizonyítja az e tárgyról szóló képviselőtestületi ülés jegyzőkönyve [7], „... a nemes tanács a tekin-

Pest megye mai területén a 18. században mindössze négy gyógyszertár működött [1]. Vác, Szentendre, Ráckeve és Cegléd után a 19. század elején elsőként Nagykörösen létesült gyógyszertár. Alapításakor 1806-ban még nagyon kevés gyógyszertár működött hazánkban, de mind Cegléden, mind Kecskeméten — a Nagykörössel szomszédos két városban — már volt gyógyszertár. Mindkét szomszédos város 16 km távolságra fekszik Nagyköröstől: ennél a távolságnál lényegesen nagyobb utat kellett megtenni abban az időben (vidéken) ahhoz, hogy a beteg a legközelebbi patikát elérje. Így pl. a Pest és Cegléd közötti 70 km-es távolságon át nem volt gyógyszertár, és a fél utat jelentő Monoron is csak 1836-ban állították fel az elsőt.

Rendhagyóak a nagykörösi gyógyszertár alapításának körülményei már csak azért is, mert a gyógyszertár létesítése idején Nagykörös városának még nem is volt képzett orvosa. Erre pedig nagy szükség lett volna, mivel a város lélekszáma már 1792-ben elérte a tízezeret [2]. Az átlagosnál gyorsabb népszaporulatot elősegítette a város

tetes nemes vármegye eleibe terjesztett kéri leve-  
lébe be jelenti hogy már ezen népes városba is az  
orvosi szereknek hamar lehet meg szerzése végett  
egy patikát kíván fel állítani, melyre nézve Pati-  
kárius Esser József Urat meghíván, az magát aján-  
lotta; és az jövetelre kötelezve is; továbbra azt  
instálja a nemes tanács, hogy míg a Patikához al-  
kalmaztatott épület el készülne addig is azon célra  
egy Hadnagyi Kvártélyt el foglalhasson, és ha  
mostanság katonaság rendeltetne városunkba, a  
Ttes Ns. vármegye a szerént rendelni méltóztasson,  
hogy a katonaság azon Kvártély nélkül el lehessen "

A jegyzőkönyvben a felterjesztésre kapott vá-  
lasz is szerepel: „ Fel olvastattott 1806<sup>dik</sup> Eszt.  
Maz 21<sup>dikén</sup> Pesten tartott Ns. Pest vgye Köz Gyü-  
lésében. Az orvosi szereket áruló közönséges Boltnak  
fel állítása jóvá hagyattatván, a kérdéses Hadnagyi  
Kvartélynak el foglalása, mindazonáltal tsak olly  
feltétellel engedtetik meg a folyamodóknak, hogy a  
helyett az elő fordulandó esetekben mást adni tar-  
tozzanak. ”

Bizonyos tehát, hogy 1806 március 21-én  
hagyta jóvá a vármegye a felterjesztést; az is nyil-  
vánvaló, hogy az engedélyezési folyamat központi  
kérdése nem is annyira a gyógyszer-tár, mint a kat-  
onai szálláshely igénybevételenek ügye volt  
Ugyanezt bizonyítja egy két évvel későbbi be-  
jegyzés is, amelynek témája érdekes bepillantást  
enged a gyógyszerészi működés problémáiba

#### *A felállított gyógyszer-tár életképtelensége*

A képviselőtestületi jegyzőkönyvek 1808. évi  
Böjtelő havának 28. napja utáni bejegyzés [8]  
érdekes dokumentuma a korabeli gyógyszerészi  
működés előre nem látott nehézségeinek. A be-  
jegyzés szerint „ Esser József Helybeli Patikárius  
beadott folyamodó levelében előadja: hogy kevés  
hijján két esztendeje lessz, hogy ő ezen Városban  
egy kölcséges Patika állításában a' Tanácsnak a'  
Köz Alapokra czélzó szándékát teljesíti, melyet  
tovább is kész igyekezettel kívánna tellyesíteni,  
annyival inkább holott illy népes Városban egy  
Patika mindég el multhatatlan szükséges volna, és  
a' jó rend mellett fel is álhatna: de mivel az ide  
való Patika Ház, oly lapályos és nedves Helyre  
vagyon építve, hogy a' miatt sok orvosságai el-  
romolván, nagy Károkat szenved; azonban ezen  
népes Városban Doctor nem lévén, a' Helybeli  
seborvosok ritka és csekély Proscriptioi mellett,  
kik magok is orvosságokat tartanak, igen kevés  
Orvosságot adhat el, maga pedig akarmely csekély  
orvosság ki-adásától el-lévén tiltva, a' pénze a sze-  
rént hijjában hever az orvosságaiban, mely okok-  
nál fogva tehát minekelőtte végső romlásra jutna,  
jelenti: hogy a' Patikát tovább a' most következő  
Szent György napnál nem tarthattya, hanem  
Substantiáját másutt kéntelen keresni kérvén a'  
N. tanácsnak eddig hozzá mutatott szives indulat-  
tyának meg-köszönése mellett, hogy részére itt  
volt magaviseletéről és köteletségének miképpen  
volt folytatásáról egy Hiteles Tanu bizonyság  
Levél adattasson-ki. ”

A tanácsülés érthető módon ragaszkodott ah-  
hoz, hogy a gyógyszer-tár ne szüntesse be működé-

sét. Ezt az álláspontot tükrözi a jegyzőkönyvben  
található végzés is: „A' már egyszer ezen Városban  
fel-állított Patikának el-mulását . . . az ide való  
Lakosoknak az Orvosi Szerek jóvoltához szokni  
kezdettt hajlandósága meg-nem engedhetvén, a fol-  
yamodó Patikárius Ur Bucsuvétele el nem fogad-  
tathatik. ”

Figyelemre méltó az indokolás további része,  
amelyben hivatkoztak arra a tetemes költségre,  
amelybe a patikaház felállítása került, valamint  
arra, hogy nincs más személy, aki „ . . . a' folya-  
modó helyett a' Patikát itten tovább is fenntart-  
hatná ” Azt azonban megígérték, hogy „ . . . a'  
patikás Ház alkalmatlansága miatt levő károk el-  
hárítottatásának meg-vizsgáltatása . . . ” meg fog  
történni, és ha „ . . . a' Patikai Szerek tartására al-  
kalmatlannak fog találtatni, a' Magistratus azon  
Pontban is a' dolgot orvosolni el-nem fogja mú-  
latni ”

Esser panaszának az orvoshiányra vonatkozó  
részét is magukévá tették a szenátorok. Ezt bizo-  
nyítja a határozat utolsó része: „ . . . egyéb eránt  
pedig egy Orvos-Doctornak is ezen Városban  
leendő szükséges hozattatása meg-határozatván,  
annak esztendei fizetésül 300 Rforint kék pénz,  
szabad szállás, és az esztendőnként az előforduló  
erdővágáskor két Hatókiú Szekér fa, az Erdőről  
adattatni rendeltetett, és arra egy alkalmas Or-  
vos-Doctor felől leendő tudakozódás a' mostaná-  
ban Pestre menendő Deputatióra bizattatott ”

A határozat ellenére az orvoshiány még évekig  
fennállt, mert a levéltári adatok szerint [9] az ál-  
lásra meghívott orvos, *Tanarky János* csak 1811.  
szeptember 29-re vagy 30-ra jelezte érkezését. Le-  
telepedése után évtizedeken át működött a város-  
ban

Esser azonban nem bízott a tanács ígérétében.  
Valószínűleg kapcsolatba lépett a szomszédos  
Kecskemét város vezetőivel, mert még 1808-ban  
azt kérte a nagykőrösi szenátoroktól, hogy „ . . . mi-  
vel a' Patikáját ezen Városban tovább végső rom-  
lása nélkül fenn nem tarthatván, azt Kecskeméth  
Városába általtenni és oda költözködni kívánna,  
néki a végre hiteles bizonyság levél adattasson  
arról, hogy az alatt, mig itten lakozott, hogy vi-  
selte magát 's köteletségének miképp felelt meg és  
hogy innen nem a Nemes Tanács engedelmen kívül  
költözködik el [10] ”

#### *A Kecskemétre átköltözés megíiusulása*

Az előzőekben hivatkozott levéltári adat [10]  
szerint az elköltözés bejelentett szándékát a ta-  
nács tudomásul vette. Az erről szóló végzés szerint  
„ . . . ámbár a folyamodónak továbbra is itt leendő  
maradását örömelebb vette volna a Nemes Ta-  
nács, de mint hogy meg-átalkodott szándékában  
változni nem akar, a' kívánt Bizonyóság Levél ré-  
szére ki adatni rendeltetik. ”

A tanács azonban csak látszólag engedett a  
kéresek Arra, hogy a valóságban mi történt, csak  
következtetni tudunk [11]. A kecskeméti tanács  
ugyanis 1808. Boldogasszony havának 10-én kelt  
levelében átírt a nagykőrösi tanácsnak és értesít-  
tette arról, hogy visszavonta *Esser Józseffel* kötött

megállapodását, mert a „kiadott Bizonyosság Levélből általlátván azt, hogy a Patikának innen leendő el-mozdításából mind ezen Népes Városra, mind pedig a Könyvékre nézve elkerülhetetlen Szükség származna...”

E levélhez mellékelte egy másik, közvetlenül *Esser*hez címzett értesítést is, kérve hogy ezt a patikáriusnak kézbesítsék. *Esser* azonban nem akart ebbe belenyugodni 1809 elején újabb beadványt nyújtott be a tanácshoz [12]. Ebben leírta, hogy őt „... ezen Városból való el-készülésre mi ok indította”. Elpanaszolta, hogy „... azon Épület, melyben itten lakik penészes és nedves lévén, az orvosságai abban el romolnak a’ penész miatt, pedig készszebbsé az olyan el-romlott szereket kihányani, mint tudva pénzért árulni.” Majd így folytatta: „... azonban Helybeli Seborvos Váldecz Mihály Ur engem üldözőbe révén, kívánt engem annak Circulussából, minthogy hatalmát hathatósan tapasztalta, el-vonni, de az orvosi szerek is ezen Városban szokatlanok és kelletlenek lévén, az is szerentséltenséget emegbiti; kérem, hogy mivel ő a Patika tartásából nem gazdaggá lenni, hanem az illendőséggel be-elégedni, a’ Városi Köz Hasznára szolgálni igyekezik, a’ N Tanács által óltalma alá vétessen, és nekem az úgy nevezett Kapitány Quartély a’ hová Patikámat tehessem, által engedtesse, mellyért Esztendőnként 100 Rforint árendát fogok a Városnak fizetni”.

A tanácsi végzés ígéretet tett arra, hogy a gyógyszer-tár elhelyezésére szolgáló épület hibáit felülvizsgálattja, és „... ha azon ok valóságosnak tapasztaltatik, nem fogja arra nézve a’ Magistratus tőle segedelmét megvonni”. Kilátásba helyezte azt is, hogy a „... többi fel-fedezett okait, mellyek őtet az innen való el-készülésre indították, azokat is a’ lehetőségig el-hárítani, és az által sorsát a’ folyamodónak ezen Városban tűrhetővé tenni igyekszik...”

E több mint másfél évszázados levéltári anyag tehát nemcsak azt bizonyítja, hogy az első nagy-kőrösi gyógyszer-tár alapítása idején képzett orvos nem működött a városban, hanem egyúttal azt is, hogy emiatt időszerűtlen volt a tanács részéről a gyógyszer-tár létesítése, hiszen az a szükséges gazdasági létalappal akkor és ott nem rendelkezett; különben aligha kívánta volna *Esser* Kecskemétre áthelyezni patikáját, hiszen ott már régebben is működött egy másik. A tanács szempontjából természetesen érthető, hogy a nehézségek árán életre hívott gyógyszer-tár működését mindenáron — az eszközökben nem válogatva — fenn akarták tartani. Ezt a célt azonban végül is azzal érték el, hogy képzett orvost telepítettek le — *Tanarky* személyében — a városban. Ez a megoldás egyaránt megfelelt az egészségügyi és a gazdasági érdekeknek.

#### *A gyógyszer-tár működésének megszilárdulása*

*Tanarky* letelepedése után *Esser* panaszai is megszűntek; évtizedeken át nem található nyoma a városi tanácsi jegyzőkönyvekben. Viszonyainak konszolidálódását bizonyítja egy 1824-ből származó kérése. Azt kérte: engedjék meg neki, hogy a

háza mellett az utca felől, a ház falának védelmére egy korlátot vonhasson. A végzés szerint ehhez hozzájárultak, a kivitelezéssel kapcsolatos részleteket pedig két „senator”-ra bízta [13]. Érdekes, hogy a gyógyszerész vezetéknevét ekkor *Eschernes* írták, keresztnevét azonban változatlanul *József* nek.

1841-ben 60 ezüst forintot kitevő követelés ügyében pereskedett [14]; ez a követelése az adós ságlevél tanúsága szerint 1840 júliusában keletkezett.

A gyógyszer-tár vezetését a szabadságharc idején már nem *Esser József*, hanem fia, az 1833-ban Bécsben diplomát szerzett *Esser Károly* látta el; ő kérte ugyanis a tanácstól a császári seregeknek kiszolgáltatót gyógyszerek árát.

A 19. század ötvenes éveiben az akkor Nagy-kőrösön élt *Arany János* is sokszor megfordult az *Esser*-patikában [15].

1864-ben a második nagy-kőrösi gyógyszer-tárt is felállították; ezt 1889-ben követte a harmadik. Összehasonlításként: Cegléden csak 1886-ban létesült a második gyógyszer-tár, míg Kecskeméten már 1821-ben. Három nagy-kőrösi patika ma is a város közegészségügyének szolgálatában áll; további három gyógyszer-tár (1950-ben hat került állami kezelésbe) Pest megye más községeiben működik.

*Linzbauer* [16] adatai szerint 1859-ben Nagy-kőrösnek 18 000 lakosa, 3 orvosa, 2 sebésze és 2 állatorvosa volt. A gyógyszer-tár tulajdonosa és vezetője *Esser Károly* mellett *Miszary Ferenc* személyében egy második okleveles gyógyszerész is dolgozott. Néhány év múlva az 1853-ban Pesten oklevelet nyert *Miszary* már mint a gyógyszer-tár kezelője működött [17]. Az 1867-ben kiadott Évkönyvben *Esser Károly* neve már nem szerepel a nagy-kőrösi gyógyszerészek között.

\*

Ezúton is köszönetemet fejezem ki a Nagy-kőrösi Levéltár vezetőjének és munkatársainak a levéltári anyag kutatásában nyújtott ismételt segítségért, amellyel az adatok feltárása lehetővé vált.

(Az irodalom a szerzőnél rendelkezésre áll.)

Д-р К. Кемплер: Данные об основании и трудностях деятельности первой аптеки г. Надькёрэш

На основании архивных данных автор обсуждает обстоятельства основания первой аптеки г. Надькёрэш открытой в 1806 г. и трудности деятельности первого фармацевта г. Надькёрэш, Йожефа Эссер. Автор указывает на необычное явление, что во втором году после основания владелица аптеки хотела ее закрыть, затем переселить в г. Кечкемет.

Сообщение ищет ответ на вопрос в чем была причина данного аномального явления. Установлено, что основная причина заключалась в отсутствии постоянного врача, что главным образом угрожало жизнеспособности аптеки. Этим доказывается, что состояние волонтаристического отхода от всегдашних социально-экономических условий и в то время нельзя было сохранить продолжительно. Положение первой аптеки г. Надькёрэш стабилизировалось когда совет обеспечивал поселение квалифицированного врача в городе.

Dr. K. Kempler: On the establishing and difficulties of working of the first pharmacy of Nagy-kőrös  
The circumstances of the establishing and difficulties of functioning of the first pharmacy having been opened

in the town Nagykőrös in 1806 are reviewed on the base of archival data. Pharmacist *J. Esser*, founder of the establishment, had the intention of discontinuing the activity of his pharmacy, then to transfer it to the town of Kecskemét. The cause of the irregular happenings had been, probably, the absence in the town of an established practitioner. However as soon as the town council has had taken care to secure the services of a trained medical practitioner, also the position of the pharmacy has stabilized.

Dr. K. Kempler: *Über die Errichtung der ersten Apotheke von Nagykőrös und die Schwierigkeiten ihres Betriebes.*

Verfasser berichtet aufgrund von Archivdaten über die Umstände der Inbetriebsetzung der ersten Apotheke

von Nagykőrös im Jahre 1806 und über die Schwierigkeiten mit welchen der erste Apotheker von Nagykőrös, Joseph Esser konfrontiert war.

Bereits zwei Jahre nach der Eröffnung wollte der Besitzer die Apotheke ausser Betrieb setzen und bald danach sie nach Kecskemét umsiedeln. Der Verfasser sucht die Antwort darauf, was sich hinter diesem einmaligen Umstand stecken dürfte. Nach seinen Ermittlungen sollte der Hauptgrund im Mangel eines angesiedelten Arztes liegen, was die Lebensfähigkeit der Apotheke grundsätzlich gefährdet hat. Daraus ergibt sich, dass auch in jener Zeit die Nicht-Berücksichtigung der wirtschaftlich-sozialen Grundlagen auf die lange Sicht sich als unrealistisch erwies. Die Stabilisierung der Existenz der Apotheke erfolgte erst dann, als sich der Rat für die Ansiedlung eines gebildeten Arztes einsetzte.

(Pest megyei Tanács Gyógyszertári Központja, 1441 Budapest, Uzsoki u. 36/a)

Érkezett: 1973. XI 1

### SZOVJET VÉDŐOLTÓANYAG INDIÁNAK

APN. Öst. Ap.-Ztg. 28 [5], 86 (1974).

Az elmúlt év folyamán a Szovjetunió 30 millió adag feketehimlő elleni oltóanyagot, valamint nagy mennyiségű kolera, malária és gyermekbénulás elleni készítményt küldött Indiába. A Delhiben legutóbb tartott WHO-kongresszuson kiemelve méltatták azt a segítséget, amelyet a Szovjetunió a fertőző-, járványos betegségek leküzdésében számos országnak nyújt.

1958 óta a Szovjetunió több mint egymilliárd adag himlőoltás elleni vakcinát juttatott a fejlődésben visszamaradt területekre, és ezenfelül 20 millió adagot bocsátott a Világégeszségügyi Szervezet rendelkezésére. Számos ország orvosainak közös erőfeszítése jó eredményekkel járt; feketehimlő- eseteket már csak 7 országból jelentettek, holott korábban ez a betegség 59 országban volt elterjedve [52].

R. B.

### HARC A FOLYÓVIZEK TISZTASÁGÁÉRT A SZOVJETUNIÓBAN

APN. Öst. Ap.-Ztg. 28 [5], 86 (1974).

A tervek szerint 1980-ban már egyetlen köbméter tisztítatlan ipari vagy más szennyvíz sem fogja az Ural és a Volga vizét szennyezni; ez ideig az ezen folyamok mentén fekvő városoknak csak tökéletes tisztítási eljárásan keresztülment szennyvize juthat a folyókba. Az említett vidékeken számos kohómű, vegyészeti, gépipari és egyéb ipari vállalat üzemel. 1973 és 1975 között 421 üzemet látnak el víztisztító berendezéssel; összesen mintegy 700 millió rubel költséggel. A rendelkezés szerint minden gyártelepet zöld övezetnek kell körülvennie, amelynek szélessége 1 km-ig terjedhet. A környezetvédelemről kiadott rendelkezések ellen vétőket a törvény szigorával sújta [53].

R. B.

### AUTÓVEZETÉS — DOHÁNYOZNI TILOS

Dpa. Öst. Ap.-Ztg. 28 [7], 124 (1974).

A volán mellett dohányozni felelőtlenség. Ezt a megállapítást tette a Düsseldorfban tartott egészségügyi kongresszuson Schliepkoeter, a környezethigiénia professzora. Szerinte már egyetlen cigaretta füstje olyan mennyiségű szénmonoxidot tartalmaz, hogy hatására a városi forgalomban a kipufogó gázok révén amúgy is csökkent figyelem-összpontosító képesség tovább romlik. Saját méréseire és kísérleteire hivatkozott, melyek szerint a nagyvárosok úttestjein és az autópályákon a levegő — az esti órákban is — köbméterenként 30–50 mg szénmonoxidot tartalmaz. Autóoszlopok (dugók) keletkezése esetén ehhez további 50–100 mg járul.

Ennyi mérgezőgáz terheli az autóban ülők által beszippantott levegőt. Ha ehhez még csupán egyetlen cigarettafüstje is hozzáadódik, akkor a levegő mérgezőgáz-tartalma átlépheti a még éppen megengedhető mértéket. Ilyenkor a vezetőn múló mérgezettségi állapot lép fel, mely a vezetéshez szükséges figyelmet erősen lecsökkentheti [55].

R. B.

### HÁZIASSZONY-EKCÉMÁK

Ibf. Öst. Ap.-Ztg. 28 [7], 124 (1974).

Nagyon sok háziasszony nem gazdaságosan és egészségtelenül végzi a mindennapi mosást. Mivel általában a szükséges mosószert mennyiségének tiszteletét használják, egyre sűrűbben jelentkeznek bőrmegbetegedések, mindenekelött „lekopási” dermatózis. Hozzájárul a kontaktallergiák számának növekedéséhez bizonyos kozmetikai szerek, szappanok nikkell-, terpentin-, króm-, formalin-, kaucsuk- és perubalzsamtartalma is. Ezeket a jelenségeket az orvosi szaknyelvben már saját névvel; „háziasszony-ekcéma”-ként jelölik. A linzi kórház bőrgyógyászati osztályának főorvosa szerint a kézen jelentkező bőrbetegségek 80%-ban nem allergiás eredetűek, 20%-uk pedig szenzibilizálásra, bizonyos anyagokkal szembeni túlérzékenységre vezethető vissza. A „háziasszony-ekcéma” esetében a bőr kémiai védekezőképessége csökken. A valamennyi sejt felületén található anyagokat (lipideket) a mosószerek vegyi anyagai kiöblítik, vagyis a szaruhártya kis molekulájú részecskéit kioldják: feloldódik a keratin is, amely a felső bőrréteg védelmét biztosítja. A károsodást főleg a polifoszfátokat tartalmazó mosószerek okozzák [56].

R. B.

### ORRCSEPP-TARTÁLY EGYSZERI HASZNÁLATRA

Ref. Öst. Ap.-Ztg. 28 (7), 126 (1974).

A svédországi Draco AB gyógyszergyártó cég „Nezeril” néven egyszeri használatra alkalmas csomagolásban orrcseppet hoz forgalomba. A polietilénből készült tartály hegye kézzel könnyen letörhető. A tartály üres szára levegőt tartalmaz, és ha azt megnyomjuk a 3 mm átmérőjű és 35 mm hosszú pipettából az orrcsepp lassan kicsöpög. Használat után a tartályt eldobják. Egy karton 50 orrcsepp-pipettát tartalmaz. A múlt évi skandináviai csomagolási kiállításon díjat nyert az új készítmény, mert az a higiénia követelményeinek is messzemenően eleget tesz (60).

R. B.